

Το ζήτημα δεν είναι εάν η Εκκλησία προσφέρει οικονομι-κή βοήθεια σε όσους έχουν ανάγκη, εάν διατηρεί φιλόπ-τωχα, εάν λειτουργούν συσσίτια. Όλα αυτά, ...

αποτελούν απόρροια της αγάπης που η ίδια διακηρύσσει προς τον κάθε άνθρωπο, και αυτό θα το διαπιστώ σουμε, ξεκάθαρα, για μία ακόμη φορά, στο ευαγγελικό ανάγνωσμα της Κυριακής.

Το σημείο στο οποίο εντοπίζονται όλες οι παραπάνω εκφάνσεις αγάπης της Εκκλησίας, απορρέουν από το υπαρξιακό είναι της Εκκλησίας, την ταυτότητα της, η οποία, κατά Νικόλαο Καβάσιλα, είναι ευχαριστιακή. Με άλλα λόγια, αφού σύμφωνα με τον Καβάσιλα, η ταυτότητα της Εκκλησίας είναι τα μυστήρια της (με τον πληθυντικό αριθμό εννοείται η Θεία Ευχαριστία), θα αναζητήσουμε εάν μέσα από την ευχαριστιακή έκφραση και ομολογία, η Εκκλησία νοιάζεται για τον άνθρωπο, την κτίση ολάκερη.

Συγκεκριμένα, εστιάζουμε στα «ειρηνικά» που αποτελούν δεήσεις που απευθύνει ο διάκονος ή ο ιερέας κατά την ευχαριστιακή σύναξη (αλλά και σε άλλες ιερές ακολουθίες). Η Θεία Λειτουργία ξεκινάει με τη φράση «Εύλογημένη ή βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶ νων». Εγκαινιάζεται δηλαδή ο χώ ρος, χρόνος και τρόπος, που είναι η Βασιλεία του Τριαδικού Θεού. Αυτό, όμως, δεν αποτελεί αλληθώ ρισμα προς τον κτιστό κόσμο και στις ανάγκες του. Αμέσως μετά την εκφώ νηση αυτή, ακολουθούν τα ειρηνικά, οι δεήσεις, που θέτουν στο κέντρο τον άνθρωπο και τον κόσμο.

Στέκομαι σε μερικές απ' αυτές τις δεήσεις: Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως καὶ χώ ρας καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσοούντων, καμνόντων, αἰχμαλώ των καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εἶναι, πλέον, εμφανές, ἀπὸ τα παραπάνω, πως η Εκκλησία νοιάζεται για τον κάθε άνθρωπο και για τον χώ ρο στον οποίο ζει και αναπτύσσεται. Και μάλιστα, θέτει το ενδιαφέρον της στην έναρξη της Θείας Λειτουργίας. Αλλά, ακόμη περισσότερο, εκείνο που δείχνει το ενδιαφέρον της, είναι το γεγονός ότι η Εκκλησία εντάσσει κάθε δέηση, προσευχή, μέσα στο κέντρο της ύπαρξης της, στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Έτσι, η Θεία Ευχαριστία, εγκολπῶ νει τις αγωνίες και τις έννοιες του ανθρώ που, του κάθε ανθρώ που, στο περιβάλλον της, αναφέροντας το κάθε τι, τα πάντα, όλα τα κτιστά και πεπερασμένα, στο πρόσωπο του Χριστού.

Εξάλλου, μην ξεχνάμε τη σύζευξη κτιστού και άκτιστου, με αγιοπνευματικό τρόπο,

που εντοπίζεται στη μεταβολή των Τιμίων Δώρων, όπου δύο στοιχεία της φύσης, δύο υλικά της γης, ο άρτος και ο οίνος, με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος, μεταβάλλονται σε Σώμα και Αίμα Χριστού. Άλλο, ένα σημείο, που δείχνει πως η Εκκλησία δεν είναι ξένη προς την ύλη του κόσμου, την οποία στωικοί και νεοπλατωνικοί εξόρκιζαν συνεχώς. Φανταστείτε, λοιπόν, αυτός ο ατίθασος, άπιαστος χρόνος να συνεπαίρνεται από τη μεθυστική ευωδία του θυσιαστηρίου και στέκοντας στο λειτουργικό σήμερα, να προσφέρει τα υλικά του ανθρώπινου μόχθου στο ιερό θυσιαστήριο και με τη θεία χάρη να γίνονται ο ίδιος ο Χριστός, το Σώμα και το Αίμα του. Ύψιστη ευλογία, μεγάλη τιμή.

Η Εκκλησία τοποθετεί τον άνθρωπο στο κέντρο της ύπαρξης της. Έρχεται και υπάρχει για τον άνθρωπο. Αυτά είναι φοβερά πράγματα. Είναι σημεία που σηματοδοτούν το ξεκίνημα της σωτηρίας του ανθρώπου. Η Εκκλησία δέεται για τον άνθρωπο, τα φυτά, τα δέντρα, τη γη, τους ασθενείς, τους μοναχικούς, τους τσαλακωμένους, τους αδιάφορους. Δεν υπάρχει για τον εαυτό της. Δεν αντλεί το επέκεινα της λειτουργικής ακολουθίας των πραγμάτων από αυτό που είναι, αλλά ο τρόπος της είναι ο τρόπος του άλλου. Μεταθέτει την αγωνιακή της πάλη στο πρόσωπο του άλλου. Δεν υπάρχει ως αυτό –προσφορά, υπάρχει, όμως, ως προσφορά στην ετερότητα. Αυτό είναι, που την χαρακτηρίζει. Έτσι, αποδομείται η αυτονομιακή της προσφορά και η ίδια, αποκτά την ευκαιρία της συνύπαρξης, εξαιτίας του άλλου, του ξένου, του φθαρτού στοιχείου, της ύλης, του ανθρώπου, το οποίο ζωοποιεί στην ευχαριστιακή της σύναξη.

Τέλος, εκείνο που έχει μεγάλη σημασία, είναι το γεγονός ότι οι Πατέρες της Εκκλησίας, δεν έχουν συντάξει τις ευχές της Θείας Λειτουργίας, για να προσφέρουν κάτι στον Χριστό, να Τον ευχαριστήσουν και δοξολογήσουν, κάτι που είναι αλήθεια. Κάτι τέτοιο, βέβαια, δεν λειτουργεί ως αυτοσκοπός. Όλα αυτά έχουν συνταχθεί για να μπορεί να συναντήσει το χρονικό το άχρονο, το κτιστό το άκτιστο, το πεπερασμένο το άπειρο και να δεθεί μαζί Του, με τρόπο άκρως μυστηριακό, αγιοπνευματικό, και όχι μυστικιστικό.

Επανέρχομαι στις δεήσεις των «ειρηνικών». Η Εκκλησία προσεύχεται για την ειρήνη ολόκληρου του κόσμου, για κάθε πόλη, χώρα και για όλους εκείνους που κατοικούν σ' αυτές. Προσεύχεται για την ευκρασία των αέρων, την ευφορία των καρπών της γης, για καιρούς ειρηνικούς. Προσεύχεται για εκείνους που ταξιδεύουν στη θάλασσα και στη στεριά, για τους άρρωστους, τους ανήμπορους, τους αιχμαλώτους και τη σωτηρία τους. Προσεύχεται στον Κύριο να μας σώσει από τη θλίψη, την οργή, τον κίνδυνο και κάθε ανάγκη.

Όλα αυτά δείχνουν μία Εκκλησία φιλόανθρωπη, στοργική, που πονάει αιώνες τώρα, κάθε ημέρα που τελείται η Θεία Ευχαριστία, για τον άνθρωπο. Δεν υπάρχει ως αυτοσκοπός. Δεν υπάρχει για να εγκαινιάσει μία αιώνια ζωή χωρίς τον άνθρωπο. Δεν υπάρχει για να υφίσταται, αλλά για να γίνεται. Και γίνεται ό,τι γίνεται και με όλη την ανθρωπότητα και την κτίση, μέσα στην προοπτική. Σε μία προοπτική αιώνια, μία ζωή συνέχειας, που θα υπάρχει όταν όλα θα διαλυθούν. Όμως, ζει τη ζωή αυτή από τώρα. Δεν περιμένει να την βιώσει, αλλά συνδέει την εικόνα των πραγμάτων με την αλήθεια των πραγμάτων, όπως θα 'λεγε ο Μάξιμος Ομολογητής. Η Εκκλησία νοιάζεται για τον άνθρωπο. Μένει τώρα, η ενεργοποίηση της ελευθερίας του ανθρώπου. Μένει, πλέον, να νοιαστεί ο ίδιος για τη σωτηρία του...

π. Ηρακλής Αθ. Φίλιος
Βαλκανιολόγος, Θεολόγος